

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

VEZİRKÖPRÜ MESLEK YÜKSEKOKULU

Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü

Çocuk Gelişimi Programı

Çocukta Oyun Gelişimi

Oyun Öğretimi

12-13-14. Hafta

özenilen üniversite

1 Oyun Öğretimi

Çocuk ve oyun kavramları birbirlerinden ayrı düşünülemez iki kavramdır. Tüm çocuklar her koşulda, her zaman, her şeyle oyun oynayabilirler. Oyun sadece çocukların değil yaşam boyu bireylerin haz verici uğraşı olarak önemini sürdürür. Çocukluk döneminin vazgeçilmez uğraşı olan oyundan en etkili öğrenme fırsatı olarak yararlanılabilir. Çocuklar öğrenme deneyimlerini oyunları aracılığı ile geliştirirler ve zenginleştirirler. Oyun çocukları fiziksel ve duygusal olarak rahatlattığı için zihinsel olarak da öğrenmeye elverişli bir ortam sağlar. Çocuklar oyun oynayarak hareket gereksinimlerini karşıladıkları gibi oynanan oyunun türüne göre hayal dünyalarını da zenginleştirirler. Ayrıca oyunda günlük yaşamsal deneyimlerin provasının yapıldığını, gerçek yaşam becerilerinin temellerinin atıldığını, çocuğun kendisini ve çevresini tanıma fırsatı bulduğu duygusal güvenlik alanı yarattığını da vurgulamak gerekir (MEB, 2012).

MEB (2006)'e göre, oyun etkinlikleri, öğretmen ya da çocuklar tarafından yapılandırılmış, kuralları olan ve grupça oynanan etkinliklerdir. Sınıf içinde ya da bahçede oynanabilir. Öğretmenin belirli bir amaca ulaşmak üzere başlattığı; ancak sürecin tamamen çocuklar tarafından yönlendirildiği oyunlar yarı yapılandırılmış oyunlardır. Yarı yapılandırılmış oyunlar, oyunun öğrenme yöntemi ve tekniği olarak kullanıldığı kategoridir, aynı zamanda çocuk merkezlidir. Herhangi bir materyalle oynanan, kuralları önceden belirlenmiş olan ya da öğretmenin belirli bir amaç ya da kazanıma ulaşmak için başlattığı ve süreçte öğretmenin ve çocuğun aktif olduğu oyunlar ise yapılandırılmış oyunlardır (MEB, 2006).

Oyun ortamı ve oyun etkinlikleri, okul öncesi dönemde belirlenen amaçların kazandırılmasına olanak veren öğrenme ortamları ve etkinlikleridir. Çocuğun bütün gelişim alanlarına katkı sağlayan oyun etkinliklerinin iyi organize edilmiş bir eğitim ve öğretim sürecinin de temel öğrenme araçlarından biri konumunda olması kaçınılmazdır. Çocuk için oyunun ne denli önemli olduğu dikkate alınır, eğitimcilerin bu konudaki bilgi ve birikimlerinin o kadar gerekli olduğu ortaya çıkmaktadır (Koçyiğit, Tuğluk ve Kök, 2007).

Çocuklar oyun oynayarak tüm deneyim alanlarında gelişim gösterirler bir başka deyişle oyun çocuğu geliştirir, ancak aynı zamanda oyunun kendisi de gelişimsel bir süreçtir. Yani, çocukların yaşlarıyla paralel olarak oyunları da gelişir. Bu nedenle çocukların yaşlarına, gelişimsel gereksinimlerine ve ilgilerine göre farklı oyun fırsatları sunmak gerekmektedir. Örneğin sadece sınıf içinde değil, çocuklar açık havada da oyun oynayabilecekleri fırsatlardan yararlandırılmalıdır. Ayrıca çocuklara yeni ve orijinal oyunlar üretebilecekleri çeşitli oyun materyalleri de sunmak önemlidir. Çocuklar sadece eğitsel materyal olarak yapılmış oyuncaklarla oynamazlar, onlar için sağlık ve güvenlik tedbiri alınmış her şey etkili bir eğitsel materyale dönüştürülebilir. Bu bağlamda çocukların öğrenme deneyimlerini destekleyecek uyarıcılar yönünden zenginleştirilmiş çevreler de önemlidir (MEB, 2012).

Erken çocukluk döneminde oyunun faydalarını saymaktan ziyade, oyunun bu dönem için vazgeçilmez olduğu, gelişimin bir parçası olduğunu söylemek daha doğru olacaktır. Ancak bu denli önemli olan bir etkinliğin iyi planlanmış, iyi düzenlenmiş bir

eğitim ortamında verilmesinde elbette bu alanda çalışan öğretmenlere bđyđk gevler dđřmektedir. Bu açıdan bakıldığında öğretmenlerin iyi bir oyun dağarcığına sahip olması, iyi bir oyun arkadaşı, iyi bir evre dđzenleyicisi, iletişim ve empati becerileri gelişmiş olması, ayrıca oyun etkinlikleri konusunda iyi bir planlamacı, iyi bir uygulamacı ve iyi bir değerlendirmeci olması bu etkinliklerin amacına uygun gerçekleştirilmesini kolaylaştıracaktır.

1.1 Oyun Etkinliklerinin Planlanması

Planlama, belirli bir amaca ulaşmak için eldeki olanakların ve bunların nasıl kullanılacağının önceden saptanmasına denir. Eğitsel bir amaca ulaşmak için, özellikleri belli çocuklara hangi oyunları nasıl bir ortamda öğretileceğinin önceden saptanmasına da oyun öğretiminin planlanması denir (Ellialtıoğlu, 2005; Seyrek ve Sun, 2005).

Oyun etkinlikleri planlanırken göz önünde bulundurulması gereken bazı noktalar vardır. Başarılı bir oyun etkinliği planlayabilmek ve sergileyebilmek için bu noktaların bilinmesi ve amaca hizmet edecek şekilde yapılandırılması oyunun etkililiğini arttıracaktır. Oyun dikkatli bir planlama ile eğitsel açıdan etkili ve yararlı bir etkinlik haline dönüşebilir (Pehlivan, 2012)

Okul ncesi dönemdeki çocuklar için oyun planlanırken; çocukların gelişim durumları, hazır bulunuşluk dđzeyleri, ilgileri, dikkat süreleri, becerileri dikkate alınmalıdır. Bu nedenle etkinlikler çok uzun süreli ve karmaşık planlanmamalı, çocukları sıkmayacak şekilde hareket ve eğlence barındırmalıdır (Koçyiğit, Tuğluk ve Kök, 2007). Ayrıca seçilen oyun tipi, çocukların yaşları, verilen süre, oyun grubu, oyunun bireysel ya da gruba yönelik olması, oyun için kullanılacak materyaller ve materyallerin özellikleri, oyunun oynanacağı mekanın özellikleri de oyun etkinliklerinin planlanmasında oldukça bđyđk önem taşımaktadır (akmak ve Elibol, 2011).

Okul ncesi dönemde oyun ile eğitim-ğretim bir bđtn olarak dđřnlmelidir. Eğitim-ğretim programlarının ocuk açısından daha yararlı olabilmesi için oyun önemli bir araç olarak kullanılabilir. Başarılı bir uygulama ancak iyi bir planlamayla gerçekleşebilir. Okul ncesi eğitimde oyunla ilgili uygulamaların iyi bir şekilde sürdürülebilmesi için öğretmenin eğitim-ğretim programlarında oyunu çok iyi planlaması gerekmektedir (Ellialtıoğlu, 2005).

Erken ocukluk eğitimi kurumlarında, oyun saatinde doğru zamanlama yapabilmek, çocukların yaş, gelişim dđzeyi ve ilgilerine göre en doğru oyun tipini, oyun grubunu, mekanı, oyunda kullanılabilen en doğru araç gereci seçebilmek için oyun etkinliğinin planlanması çok önemlidir (MEB, 2007b). Bunun yanı sıra planlanan oyun etkinlikleri, çocuklara yeni bilgiler ve beceriler kazandırırken var olan mevcut becerilerin de pekişmesini sağlayacak şekilde planlanmalıdır (akmak ve Elibol, 2011).

Oyun etkinliklerinin planlanması sürecinde ilk olarak etkinliğin amacı belirlenmeli ve amaca en uygun oyun seçimi yapılmalıdır. Oyun seçimi yapılırken gruptaki ocuk

sayısı, çocukların yaş seviyesi gibi çeşitli faktörler de göz önünde bulundurulmalıdır. Daha sonra ise etkinliğin süresi ve etkinliğin uygulanacağı mekan ile araç-gereçlerin planlaması yapılmalıdır.

1.1.1 Amacın belirlenmesi

Okul öncesi dönem çocuklarına eğitim ve öğretimin oyun yoluyla verilmesinin gerekliliği dikkate alınarak oyunun amaçları belirlenmelidir. Amaçlar çocukların gelişim alanlarına yönelik olarak saptanır. Bir oyunda çocuğun birkaç gelişim alanını destekleyen amaçlar bulunabilir. Önemli olan, bu gelişim alanlarıyla ilgili daha ayrıntılı alt amaçları belirlemektir (Dönmez, 1992).

Oyun etkinliği planlanırken, gün içinde çocuklara kazandırılması düşünülen amaç-kazanımlar (göstergeler) göz önünde bulundurulursa hem çocuklara kavram ve davranışların kazandırılması daha kolay olacaktır hem de oyun daha anlamlı olacaktır. Örneğin; hareketli oyunların çoğunluğu (koşma, atlama, tırmanma gibi hareketleri içeren oyunlar) çocukların büyük kas gelişimini destekleyici oyunlardır. Boncukları ipe dizme, yoğurma maddeleri ile yapılan oyunlar ise öncelikle küçük kas gelişimini, eş güdüm ve koordinasyon becerisi gelişimini destekleyici oyunlardır (MEB, 2007b; Pehlivan, 2012).

Eğitim-öğretim süreci içerisinde oyundan yararlanırken geliştirilmek istenilen amaç-kazanımlar (göstergeler), kavramlar, konular, davranışlar, vb. bir plan dahilinde önceden belirlenmelidir. Kullanılacak araç-gereçler, süre, mekan ve uygulama süreci tümüyle amaca bağlı olduğundan amacın planlanması oyun öğretiminin en temel sürecini oluşturmaktadır.

1.1.2 Oyunun belirlenmesi (seçimi)

Oyunun önceden planlanarak seçilmesi, çocukların gelişim alanlarına dikkat edilmesi ve alt gelişim basamaklarıyla ilgili amaçlar doğrultusunda oyun seçilmesi açısından önemlidir. Çocukların yaşlarına göre bedensel özelliklerinin, yapabileceği ve yapamayacağı durumların belirlenmesi, ruhsal özelliklerinin ve bu özellikleri oluşturan yakın çevre (aile, okul, mahalle, vb.) koşulları içinde oluşan kişiliklerinin tanınması gerekir. Ayrıca her çocuğun gelişiminde kalıtım ve çevrenin etkisine bağlı olarak görülen bireysel farklılıkların ve çocuğun kişilik özelliklerinin de oyun seçiminde önemli olduğu unutulmamalıdır (Ellialtıoğlu, 2005; Pehlivan, 2012).

Seçilecek oyunun önceden planlanması, günlük planda yer alan amaç-kazanımların (göstergelerin) gerçekleştirilmesine yardımcı olacak nitelikte olması, eğitsel açıdan ve çocukların gelişim düzeylerine uygun oyun seçebilmeye yardım etmesi açısından oldukça faydalıdır. Ayrıca unutulmamalıdır ki bir oyun çocuğun birkaç gelişim alanını destekleyici özellikte olabilir (MEB, 2007b).

Oyun seçiminin planlanması, yıllık ve günlük planlarda belirlenen amaçlara, çocukların bireysel ve kültürel özellikleri ile gelişim düzeylerine, öğretmenlerin görev yaptıkları okula, iklim, mevsim gibi koşullara uygun oyunların uygulama sürecinde kullanılması açısından oldukça önemlidir (Dönmez, 1992; Seyrek ve Sun, 2005).

Oyun çocuğun aktif katılımı, görerek, dokunarak, işiterek ve tadararak algılayabileceği şekilde olmalıdır. Çocuğun mümkün olduğunca aktif hale getirilmesi gerekir. Ayrıca oyun seçilirken çocukların önerilerinin alınmasına, çocuklarla birlikte oyun hakkında tartışmalar yapılmasına ve oyun seçiminde onların katkılarına önem verildiğinin belirtilmesine dikkat edilmelidir (Ellialtıoğlu, 2005).

Eğitimci çocukların yaşlarına, gelişim özelliklerine ve sayılarına göre oyun seçmelidir. Çocukların aktif rol alıp kolaylıkla kavrayabilecekleri oyunlar, onların daha keyifli bir şekilde oyuna katılmalarını sağlayacaktır. Topu havaya atıp tekar yakalama gibi basit bir oyun bile, henüz bu gelişim düzeyinde olmayan çocuklara uygulanmak istenirse, ilk denemede başarısız olan çocuklar oyuna devam etmek istemeyeceklerdir (Çakmak ve Elibol, 2011).

Bunların yanı sıra oyun seçimi yapılırken tek bir cinsiyet grubundaki çocukların ilgisini çekebilecek oyunlardan ziyade, hem kız hem de erkek çocukların birlikte oynamaktan keyif alabileceği oyunlar tercih edilmelidir.

1.1.3 Sürenin belirlenmesi

Bu konuda iki temel noktaya değinmekte yarar vardır. Bunlardan birincisi, oyunun uygulanması için gerekli sürenin planlanması, ikincisi ise oyunun oynanacağı zaman diliminin planlanmasıdır. Gerekli sürenin belirlenmesi hususunda eğitimci çocukları yaş, gelişim, kişilik gibi bir çok özelliğini ve seçilen oyunun özelliklerini göz önünde bulundurmalıdır. Oyunun oynanacağı zaman diliminin belirlenmesinde ise doğru bir zamanla yapılmalıdır. Çocukların yemek, uyku gibi fizyolojik ihtiyaçları karşılandıktan sonra, neşeli oldukları zamanlar oyun etkinlikleri için daha uygundur. Mümkün olduğu kadar oyun etkinliklerine daha sakin, pasif, durağan etkinliklerden sonra yer verilmelidir.

Eğitim-öğretim faaliyetlerinde plan hazırlarken ve uygularken oyuna ayrılan süre diğer etkinliklere ayrılan sürelerle göre değişiklik gösterir. Oyuna ayrılacak süre çocukların ilgi, yetenek ve gereksinimleri ile uygulama koşulları dikkate alınarak esnek olmalıdır. Öğretmenin yeteneği, uygulamadaki çeşitlilik, oyun araç-gereçlerinin çeşitliliği gibi konular sürenin planlanmasında oldukça önemlidir. Sürenin belirlenmesi ile ilgili kesin bir sınırlama yapılmamalıdır (Dönmez, 1992; Ellialtıoğlu, 2005).

Oyunda yer alacak etkinliklerin sıralanmasında ve süresinde katı tutumlu olunmamalıdır. Sıralamada, aktif oyunları pasif oyunların izlemesine dikkat edilmelidir. Etkinlikler arası geçiş süresi çocukların ilgisine göre, yaratıcılıklarına göre kısaltılıp uzatılabilir. Tam gün eğitim veren bir eğitim kurumunda en az 30 dakika, en fazla ise 40 dakika oyuna zaman ayrılmalıdır. Kurallı oyunların; ısındırıcı oyun, hareketli oyun ve dinlendirici oyun olarak ayrılmasına ve bunlara verilecek sürenin belirlenmesine dikkat edilmelidir. Isındırıcı oyunlar için yaklaşık 5 dakika, hareketli oyunlar için yaklaşık 15 dakika ve dinlendirici oyunlar için yaklaşık 10 dakika süre tanınmalıdır (MEB, 2007b). Ayrıca belirlenen bu sürelerle ek olarak, bilinen oyunların tekrarlanması, yeni oyunun tanıtılması, kuralların açıklanması ve oyun sonunda

değerlendirmenin yapılması için yaklaşık 10 dakika kadar bir süre daha ayrılması gerekmektedir.

1.1.4 Mekan ve araç-gereçlerin belirlenmesi

Oyun planlaması yapılırken, oyun yerinin ve araç-gereçlerinin saptanması da planlamanın, uygulamanın ve eğitim-öğretimin başarısı için özel bir önem taşır. Oyunların hangi amaçla, nasıl ve hangi sürede uygulanması konularının önceden saptanması gerekli olduğu gibi, bunların uygulama yerlerinin ve araç-gereçlerinin de önceden planlanmasına gereksinim vardır (Seyrek ve Sun, 2005).

Mekan konusunda oyunun özelliğine göre, salonda ya da açık hava da mı, geniş ya da dar mekanda mı oynanacağına karar verilmelidir. Oyun eğer sınıfta oynanacaksa hangi köşede (evcilik köşesi, kukla köşesi, blok köşesi vb.) oynanacağı, açık havada oynanacaksa çim, ağaçlık ya da beton alanda mı oynanacağı önceden belirlenmelidir (MEB, 2007b).

Oyun etkinliği planlarken özen gösterilmesi gereken bir diğer unsur da oyun için gereken araç-gereçlerin belirlenmesidir. Planlamada erken çocukluk eğitimi verilen kurumun araç-gereç imkanlarının iyi bilinmesi gerekmektedir. Oyun için gerekli araç-gereçlerin belirlenmesinde oyunun çeşidi etkilidir. Gereken araç-gereçler oyunun oynanacağı mekanda her gün hazır durumda olsalar bile öğretmen tarafından yeterli sayıda ve sağlam olup olmadıkları önceden kontrol edilmelidir. Eğer gereken araç ve gereçler oyunun oynanacağı mekandan farklı bir yerde bulunuyorsa (depo vb.), daha önceden hazırlanması ve oyunun oynanacağı yere getirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle oyunda hangi araçların kullanılacağı önceden belirlenerek oyun planında belirtilmelidir (MEB, 2007b).

1.2 Oyun Etkinliklerinin Uygulanması

Oyun öğretiminde, oyun etkinliklerini planlamanın yanı sıra oyunların eğitim ortamına aktarılması ve ortamda uygulanması da büyük önem arz etmektedir. Erken çocukluk döneminde önemli öğretimsel değerlere sahip olan oyun, uygun ortam ve yöntemler kullanılmadığı takdirde çocuk için eğlendirici ve geliştirici bir faktör olmaktan çıkıp can sıkıcı bir uğraş haline gelebilmektedir (Koçyiğit, Tuğluk ve Kök, 2007). Bu nedenle iyi bir planlama sürecinin ardından, yapılan planlamaya uygun olarak geçirilen bir uygulama süreci hedeflenen eğitim-öğretim amaçlarına ulaşmakta oldukça fayda sağlayacaktır.

Oyun etkinlikleri uygulanırken ilk olarak oyun oynanacak yer ile oyunda kullanılacak araç-gereçler etkinlik için hazırlanmalıdır. Daha sonra çocuk grubu oyuna hazırlanmalı ve ısınma hareketleri yapılmalıdır. İsteğe bağlı olarak bilinen oyunların tekrarı yapıldıktan sonra ise yeni oyun öğretimine geçilmelidir.

1.2.1 Oyun Oynanacak Yeri Hazırlama:

Eğitimcinin oyun için gereken planlamayı yaptıktan sonra oyun etkinliğini uygulamaya geçmesindeki ilk adım oyun oynanacak yerin hazırlanmasıdır. Seçilen oyunun planda belirlenen mekânı önceden gözden geçirilmelidir. Oyunda çocuk için tehlike yaratabilecek nesne ya da durum olup olmadığına dikkat edilmelidir. Bu durumların önceden belirlenerek düzenlenmesi, çocukların güvenliği ve oyunun kesintisiz bir şekilde devam edebilmesi için önemlidir. Açık havada oyun oynanan mekanda kontrol altına alınmamış ya da etrafı güvenli şekilde çevrilmemiş çukur, kuyu ve benzer yerlerin olması çocukların can güvenliği açısından oldukça sakıncalıdır (MEB, 2007b).

1.2.2 Oyun araç-gereçlerini hazırlama

Oyunun özelliğine göre belirlenmiş, eksiklikleri ve aksaklıkları giderilmiş olan oyun araç-gereçleri önceden oyun oynanacak mekanda hazır bulundurulmalıdır. Bahçede ve özel oyun odalarında tırmanma araç-gereçleri, denge tahtası, salıncaklar, çekme halatları, üç tekerlekli bisikletler ve oyunun özelliğine göre belirlenmiş araç-gereçler bulunmalıdır. Oyuncakların eksiksiz ve kullanıma hazır olması uygulamada sıkıntı yaşanmaması açısından gereklidir (MEB, 2007b).

Oyun için gerekli araç-gereçler önceden hazırlanırken çocuklardan da bu konuda yardım alınmalıdır. Böylece çocukların oyunu her yönüyle bir bütün olarak benimsemeleri sağlanır ve onların işbirliği içinde çalışmaları desteklenmiş olur. Oyun araç-gereçlerini hazırlamak kadar, onları toplamak ve yerlerine yerleştirmek de oyunu tamamlayıcı bir diğer özelliktir (Ellialtıoğlu, 2005).

1.2.3 Grubu hazırlama

Oyun oynanacak yer ve araç-gereçler hazırlandıktan sonra çocuk grubunu oyuna hazırlamak gereklidir. Örneğin; oyunun özelliğine göre, tekerleme ya da basit hareketlerle çocukların oyuna ilgisini çekmek, grubun oyun oynamaya motive olmasını sağlayacaktır (MEB, 2007b).

Çocukların oyuna hazır olmalarını sağlamak için oyunla ilgili küçük denemeler yapılmalıdır. Bu denemeler daha sonra, oyun anında doğacak hataları önler ve oyunun daha sağlıklı olmasını sağlar (Ellialtıoğlu, 2005).

1.2.4 Isınma hareketleri yapma:

Oyuna hazırlanan gruba birlikte oyuna hazırlayıcı ısınma hareketleri yapmak oyuna geçişi kolaylaştıracaktır. Isınma hareketleri, çocuğun psikolojik ve fiziksel olarak rahatlamasını sağlamasının yanı sıra çocukların zevkle ve tam olarak oyuna katılmalarını da sağlayacaktır. Parmak oyunları, basit beden hareketleri, nefes çalışmaları, taklit, yürüyüş ve taklit koşuları ısınma hareketlerine örnek olarak verilebilir. Bu çalışma, yaklaşık olarak 5 dakika sürdürülmelidir (MEB, 2007b).

Oyunla ilgili ısınma hareketleri grubu psikolojik olarak oyuna hazırlar. Isınma hareketleri çocuğu çok yormamalıdır. Isınma hareketleri grubu oluşturan bireylerin birbirleriyle bütünleşmesine yönelik alıştırmaları içerir. Bu hareketler aracılığıyla çocuklar, gruba güven duymayı, uyum sağlamayı, duyularını kullanmayı, bedenini ve beynini duyumsamayı öğrenir (Ellialtıoğlu, 2005).

1.2.5 Bilinen oyunları tekrarlama

Isınma hareketlerinden sonra grup bir araya toplanarak bildikleri oyunlar ve kuralları tekrarlanır. Tekrarlama, fazla ayrıntıya girmeden, sade ve açık bir dille yapılmalıdır. Bu tekrarlar, çocukların yeni oyunun kurallarını daha kolay kavramalarına yardımcı olacaktır. Eğer çocuklar çok arzu ederse bu oyunlar arasında çocukların istekleri doğrultusunda seçilen bir oyun oynanabilir (MEB, 2007b).

1.2.6 Yeni oyun öğretimi

Yeni bir oyun öğretirken bazı aşamaları izlemek gerekmektedir. Eğitici bu aşamalara ne kadar çok dikkat ederse çocukların oyunu o kadar iyi öğrenmelerini ve oyuna istekle katılmalarını sağlamış olur. Bu aşamalar; oyunu tanıtmaya, oyunun kurallarını açıklayıp rol dağıtımını yapma ve oyunu kurallarına göre oynamadır:

1. Oyunu Tanıtma: Bu aşama, oyunun adının açıklanması ve oyunla ilgili genel bilgilerin verilmesi, oyunun çocuklara tanıtılmasını kapsamaktadır. Çocuklara sade bir dille ve onların oyunu oynamak istemelerini sağlayacak bir ifade ile oyunun adı açıklanmalıdır. Bu şekilde çocuklar, psikolojik olarak oyunu oynamaya hazır hale getirilmiş olur. Eğitimci, çocuğa oyun hakkında bilgi verirken oyunla ilgili kitaplar, resimler, fotoğraflar kullanabilir.

Eğitimci, oyunu çocuğa genel hatlarıyla tanıtırken çocukları sıkmadan kısa bir tanıtım yolunu seçmelidir. Oyunda kullanılacak araç-gereçler de bu aşamada çocuklara tanıtılmalıdır. Bu tanıtım ve açıklamalar ne kadar açık ve anlaşılır dille olursa çocukların oyunu kavramaları da o kadar kolay olur (MEB, 2007b).

2. Oyunun Kurallarını Açıklama ve Rol Dağılımı Yapma: Oyunun kurallarının açıklanması iki aşamada gerçekleşir. Bunlardan ilki, kuralların sözel olarak çocuklara anlatılmasıdır. İkinci aşama ise kuralların uygulanmasıdır.

- **Kuralların sözel olarak çocuklara anlatılması:** Bu aşamada eğitici, oyunun kurallarını çocuklara anlaşılır bir dille açıklar. Eğer oyunda sıfatlar, çocukların bilmediği kelimeler varsa onların anlayabileceği şekilde açıklanmalıdır. Oyunda kişilere verilen ebe, başkan gibi sıfatları ve bunların görevlerini tek tek açıklamalıdır. Oyunun sonunda bir ceza verilmesi gerekirse, bu cezanın ne olacağına da çocuklarla birlikte karar verilmelidir. Eğitimci çocukların kuralları iyice kavradığından emin olduktan sonra kuralların uygulanması aşamasına geçebilir.

- **Kuralların uygulanması:** Bu aşamada ise çocuklara açıklanan kurallar uygulatılarak pekiştirilir. Oyundaki görev dağılımı da bu aşamada gerçekleştirilir. Ebe, başkan ve diğer oyun görevlileri eğitimci ya da çocuklar tarafından seçilir. Görev dağılımı, sayışma ya da kura yöntemiyle de yapılabilir. Eğitimci, her oyunda bütün çocukların görev almasını sağlamaya özen göstermelidir. Böylece isteksiz olan çocuklar da dahil olmak üzere çocukların hepsinin oyuna katılmalarını sağlamış olur (MEB, 2007b).

3. Oyunu Kurallarına Göre Oynama: Kuralları öğrenen çocuklar, rollerini gerçekleştirmek amacıyla yapabildiklerinin en iyisini yapmaya çalışarak oyunu oynayabilirler. Oyuna katılmak istemeyen çocuk olması durumunda eğitimci hoş görülmesi olmalı, onu zorlamadan oyuna katılımını sağlamak için fırsatlar tanımalıdır (MEB, 2007b).

1.3 Oyun Etkinliklerinin Değerlendirilmesi

Yapılan eğitimin çocuk üzerindeki etkileri hakkında bilinçli bir yargıya varılması değerlendirmedir. Değerlendirme tarafsız bir gözle yapılmalıdır. Eksiklikler, hatalar, yanlışlıklar, aksamalar, başarılı ve olumlu yönler değerlendirme sonucunda belirlenir. Böylece öğretmen, bir sonraki oyunlarda olumsuzlukları ortadan kaldırma ve başarılı yönleri geliştirebilme olanağı bulur (MEB, 2007b).

Değerlendirme eğitim-öğretim sürecinin önemli bir ögesidir. Oyun etkinliklerinin değerlendirilmesi de süreç içerisinde yapılan olumlu ve olumsuz tutumların ortaya çıkarılması ve düzeltilebilmesi açısından önem taşımaktadır. Bilinçli bir değerlendirme için planlama, öğretim, öğretim özellikleri, öğretim yöntemleri ve uygulamayla birlikte, çocukların büyüme ve gelişmelerine yönelik çeşitli etkenler de göz önünde bulundurulmalı ve çocuklar öğretmen tarafından düzenli olarak gözlenmeli, gözlem sonuçları belirlenmelidir (Akandere, 2003).

Oyun etkinliklerinin değerlendirilme süreci 3 aşamadan oluşur. Bu aşamalar başarılı bir değerlendirme sürecinin ve eğitim-öğretim etkinliklerinin eleştirisinin temel anahtarıdır.

1.3.1 Öğretmenin kendisini değerlendirmesi

Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan oyun etkinliklerinin değerlendirilmesinde, sürecin planlanması ve uygulanması açısından öğretmenin kendisini değerlendirmesi oldukça önemlidir. Bu yolla planlamada yapılan hatalar, eksiklikler ve uygulamada karşılaşılan sorunlar düzeltilebilmekte ve gelecek uygulamalar için gerekli önlemler alınabilmektedir. Öğretmenin neleri iyi yapabildiğini, neleri yapmakta zorlandığını, eksikliklerini kendisini değerlendirerek ortaya koyması mesleki gelişimini olumlu yönde devam ettirebilmesine de olanak tanır.

1.3.2 Öğretmenin her çocuğu ayrı ayrı ve bütün çocukları bir arada değerlendirmesi

Öğretmenin her çocuğu ayrı ayrı değerlendirmesi çocukların özelliklerinin belirlenerek gelişimlerinin maksimum düzeyde bireysel olarak desteklenmesi açısından önemlidir. Bütün çocukların bir arada değerlendirilmesi ise uygulama sürecinin, yapılan planlama dahilinde nasıl gerçekleştirildiğinin ortaya konulması, çocukların genel gelişim özelliklerine uygunluğunu göstermesi, kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerinin işlevselliğinin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir.

1.3.3 Öğretmen ve çocukların birlikte değerlendirme yapması

Öğretmen ve çocukların uygulanan oyun etkinlikleri konusunda birlikte değerlendirme yapması çocukların uygulanan oyun etkinliğine bakışlarını, etkinlikten hoşlanıp hoşlanmadıklarını yansıtır. Bu sayede uygulanan etkinlikler düzeltilbilir ya da gerekiyorsa değiştirilebilir. Ayrıca çocukların aktif olarak katıldıkları bir süreci değerlendirmeleri, olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koymaları, eleştiri yapmaları, öneriler sunmaları bireysel gelişimleri açısından da oldukça faydalıdır.

Oyun Öğretiminde Eğiticinin Dikkat Etmesi Gereken Genel Noktalar:

- Eğitici, sınıfında bulunan çocukların hepsini çok iyi tanımalı; onların bireysel özelliklerini, farklılıklarını bilmeli ve çocukları oyuna ona göre planlamalıdır.
- Eğitici, sınıfında bulunan çocukların yaşlarına göre gelişim özelliklerini bilmeli ve buna göre oyun seçmelidir. Yaş ve gelişim seviyesinin üzerinde oyunlar oynatıldığında çocuk başarısız olacaktır ve bu yüzden de çocuğun oyuna ve gruba ilgisi azalacaktır.
- Eğitici, belirlenen oyun için uygun grup ya da gruplar oluşturmalıdır. Liderlik özelliği olan birkaç çocuk aynı grupta olursa oyunda sorun yaşanabilir. Ayrıca her çocuğa oyunda lider olma fırsatı tanımalı ve gruplarda her iki cinsiyetten çocuk olmasına özen göstermelidir.
- Oyun için zaman doğru planlanmalıdır. Çocukların uykulu, aç ya da yorgun olduğu zamanlar oyun için elverişli değildir. Mümkün olduğunca durağan, sakin etkinliklerin ardından oyuna geçilmelidir. Oyunun ne kadar süreceğine, başka bir oyuna geçilip geçilmeyeceğine çocuklar karar vermelidir. Çocukların ilgisini çekmeyen bir oyuna devam edilmesi için ısrar edilmemelidir. Ayrıca oyun henüz bitmeden yarıda kesmek ya da çocuklar oyuna devam etmek için çok istekliyken başka bir faaliyete geçmeleri için zorlamak da doğru değildir.
- Oyun oynanacak mekan güvenli olmalıdır. Salon ya da sınıfta çocuklara zarar verebilecek araç-gereçler bulunmamalı, oynarken takılıp düşebilecekleri ya da çarpabilecekleri eşyalar sınıf düzenlenirken ayrı bir köşeye yerleştirilmelidir. Ayrıca açık havada oyun oynanacak mekânlarda da düzenlemeler yapılmalı, bahçe çitle çevrilmeli, çukur, kuyu ve benzeri alanlar kapatılarak emniyetli bir ortam

sağlanmalıdır. Bu tür tehlikeler olduğunda bahçenin diğer bölümlerinin de kullanılması sakıncalı olabilir.

- Mekan, seçilen oyun için uygun olmalıdır. Örneğin geniş alanda oynanabilecek oyunların küçük bir sınıfta oynanması kazalara ya da çocukların oyundan zevk almamalarına neden olabilir. Oyun için seçilen ortamın normalden sıcak ya da soğuk olması, fazla aydınlık yada karanlık olması, yeterince havalandırılmamış olması da çocukların oyuna ilgilerinin azalmasına neden olabilir.

- Oyun için gerekli olan araç-gereç ve oyuncaklar sağlam, eksiksiz ve çocuk sayısı için yeterli olarak temin edilmelidir.

- Eğitici, planladığı oyunun kurallarını ve oynanışını öncelikle kendisi çok iyi bilmelidir. Aksi takdirde oyun sırasında aksilikler yaşanabilir.

- Eğitici, oyun sırasında mümkün olduğunca az müdahale etmelidir. Eğitcinin oyundaki görevi çocukları oyun oynamaya teşvik etmek, oyun sırasında çocuklar ihtiyaç duyarlarsa yardımcı olmak, çocukların oyunla ilgili sorularını cevaplamak ve oyun için gereken oyun araç-gerecini eksiksiz ve tam olarak temin etmektir. Eğitici oyunu denetimi altında tutmaya çalışmamalı; fazlaca oyunun içinde ya da tamamen ilgisiz olmamalıdır. Ayrıca oyuna katı kurallarla yaklaşmamalıdır.

- Eğitici, oyunda çocukların yaratıcılıklarını engelleyecek tavırlardan uzak durmalı, çocuğun nesnelere kullanarak yeni şeyler ortaya çıkarmaları ve geliştirmeleri için uygun ortam hazırlamalıdır.

- Eğitici, yeni bir oyun öğreteceğinde önce çocuğun bildiği oyunlardan ve yabancı olmadığı oyun araçlarını kullanarak başlamalıdır. Yeni oyunun belirli kuralları varsa bunları çocuklara açık, anlaşılır ve sade bir dille anlatmalı, örneklerle açıklamalıdır. Yeni oyun, çocuklar tarafından iyice kavrandığında oynanmalıdır. Gerekirse çocukların kavraması için bir sefer deneme oyunu oynanmalıdır.

- Eğitici, oyunu planlarken hangi oyunun oynanmasını istedikleri, oyunda hangi rolü kimin alacağı, oyun mekânı, araç-gereç seçimi konularında çocukların önerilerini almalıdır. Oyuna çocuklarla birlikte karar vermeye özen göstermelidir.

- Oyun seçiminde, o gün uygulanacak olan günlük planda yer alan gelişimsel hedefler ve hedef davranışlar (kazanım-göstergeler) göz önünde tutulmalıdır. Oyunun o günkü plana göre çocukta geliştirilmesi düşünülen hedef ve hedef davranışlara yönelik olması oyunu daha anlamlı kılacak ve belirlenmiş olan hedeflere ulaşılmasına yardımcı olacaktır.

OYUN ÖĞRETİMİ FORMU	
PLANLAMA	
1.Amaçlar (Kazanım-Göstergeler)	Eğitim sürecinde çocuklarda gerçekleştirilecek eğitimsel ve gelişimsel amaçlar bu bölümde yer alır. Çocuklara oyun yoluyla kazandırılacak olan amaçların belirlenmesinde okul öncesi eğitim programı kazanım ve göstergeleri kullanılır.
2.Oyun Seçimi	Bir önceki aşamada belirlenen amaçları, çocukların bireysel ve kültürel özellikleri ile gelişim düzeylerini, yaşlarını, sayılarını, ruhsal durumlarını, öğretmenlerin görev yaptıkları okulu, iklim, mevsim gibi koşulları göz önünde bulundurarak uygun çeşidi belirlenmelidir.
3.Süre	Oyunun süresinin belirlenmesi ile ilgili katı olunmamakla beraber eğitim sürecinde en az 30 dk'lık bir zaman dilimi oyuna ayrılmalıdır.
4.Mekan	Mekan konusunda oyunun özelliğine göre, salonda ya da açık hava da mı, geniş ya da dar mekanda mı oynanacağına karar verilmelidir. Oyun eğer sınıfta oynanacaksa hangi öğrenme merkezinde oynanacağı, açık havada oynanacaksa çim, ağaçlık ya da beton alanda mı oynanacağı belirlenmelidir.
5.Araç-Gereçler	Planlamada kurumun araç-gereç imkanlarının iyi bilinmesi gerekmektedir. Gereken araç-gereçler oyunun oynanacağı mekanda her gün hazır durumda olsalar bile öğretmen tarafından yeterli sayıda ve sağlam olup olmadıkları önceden kontrol edilmelidir. Eğer gereken araç ve gereçler oyunun oynanacağı mekandan farklı bir yerde bulunuyorsa (depo vb.), daha önceden hazırlanması ve oyunun oynanacağı yere getirilmesi gerekmektedir.
UYGULAMA	
1.Yeri Hazırlama	Eğitiminin oyun için gereken planlamayı yaptıktan sonra oyun etkinliğini uygulamaya geçmesindeki ilk adım oyun oynanacak yerin hazırlanmasıdır. Seçilen oyunun planda belirlenen mekânı önceden gözden geçirilmelidir. Oyunda çocuk için tehlike yaratabilecek nesne ya da durum olup olmadığına dikkat edilmelidir.
2.Araç-Gereçleri Hazırlama	Oyunun özelliğine göre belirlenmiş, eksiklikleri ve aksaklıkları giderilmiş olan oyun araç-gereçleri önceden oyun oynanacak mekanda hazır bulundurulmalıdır. Oyuncakların eksiksiz ve kullanıma hazır olması uygulamada sıkıntı yaşanmaması açısından gereklidir. Oyun için gerekli araç-gereçler önceden hazırlanırken çocuklardan da bu konuda yardım alınmalıdır. Böylece çocukların oyunu her yönüyle bir bütün olarak benimsemeleri sağlanır ve onların işbirliği içinde çalışmaları desteklenmiş olur. Oyun araç-gereçlerini hazırlamak kadar, onları toplamak ve yerlerine yerleştirmek de oyunu tamamlayıcı bir diğer özelliktir.
3.Grubu Hazırlama	Oyun oynanacak yer ve araç-gereçler hazırlandıktan sonra çocuk grubunu oyuna hazırlamak gereklidir. Örneğin; oyunun özelliğine göre, tekerleme ya da basit hareketlerle çocukların oyuna ilgisini çekmek, grubun oyun oynamaya motive olmasını sağlayacaktır. Çocukların oyuna hazır olmalarını sağlamak için oyunla ilgili küçük denemeler yapılmalıdır. Bu denemeler daha sonra, oyun anında doğacak hataları önler ve oyunun daha sağlıklı olmasını sağlar.

4. Isınma Hareketleri	Oyuna hazırlanan grupla birlikte oyuna hazırlayıcı ısınma hareketleri yapmak oyuna geçişi kolaylaştıracaktır. Isınma hareketleri, çocuğun psikolojik ve fiziksel olarak rahatlamasını sağlamanın yanı sıra çocukların zevkle ve tam olarak oyuna katılmalarını da sağlayacaktır. Parmak oyunları, basit beden hareketleri, nefes çalışmaları, taklit, yürüyüş ve taklit koşuları ısınma hareketlerine örnek olarak verilebilir. Bu çalışma, yaklaşık olarak 5 dakika sürdürülmelidir.
5. Bilinen Oyun Tekrarı	Isınma hareketlerinden sonra grup bir araya toplanarak bildikleri oyunlar ve kuralları tekrarlanır. Tekrarlama, fazla ayrıntıya girmeden, sade ve açık bir dille yapılmalıdır. Bu tekrarlar, çocukların yeni oyunun kurallarını daha kolay kavramalarına yardımcı olacaktır. Eğer çocuklar çok arzu ederse bu oyunlar arasında çocukların istekleri doğrultusunda seçilen bir oyun oynanabilir.
6. Yeni Oyun Öğretimi - Oyunu Tanıtma - Kuralları Açıklama Ve Rol Dağılımı - Kuralların Uygulanması	Oyunu adı, özelliği, vs. tanıtılmalı, Oyunun kuralları ve dikkat edilmesi gereken noktaları açıklanmalı, Rol dağılımı gerekli ise yapılmalı, Son olarak da oyun kurallarına göre uygulanmalıdır.
DEĞERLENDİRME	
1. Öğretmenin Kendisini Değerlendirmesi	Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan oyun etkinliklerinin değerlendirilmesinde, sürecin planlanması ve uygulanması açısından öğretmenin kendisini değerlendirmesi oldukça önemlidir. Bu yolla planlamada yapılan hatalar, eksiklikler ve uygulamada karşılaşılan sorunlar düzeltilebilmekte ve gelecek uygulamalar için gerekli önlemler alınabilmektedir. Öğretmenin neleri iyi yapabildiğini, neleri yapmakta zorlandığını, eksikliklerini kendisini değerlendirerek ortaya koyması mesleki gelişimini olumlu yönde devam ettirebilmesine de olanak tanır.
2. Öğretmenin Her Çocuğu Ayrı Ayrı ve Bütün Olarak Değerlendirmesi	Öğretmenin her çocuğu ayrı ayrı değerlendirmesi çocukların özelliklerinin belirlenerek gelişimlerinin maksimum düzeyde bireysel olarak desteklenmesi açısından önemlidir. Bütün çocukların bir arada değerlendirilmesi ise uygulama sürecinin, yapılan planlama dahilinde nasıl gerçekleştirildiğinin ortaya konulması, çocukların genel gelişim özelliklerine uygunluğunu göstermesi, kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerinin işlevselliğinin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir.
3. Öğretmen ve Çocukların Birlikte Değerlendirmesi	Öğretmen ve çocukların uygulanan oyun etkinlikleri konusunda birlikte değerlendirme yapması çocukların uygulanan oyun etkinliğine bakışlarını, etkinlikten hoşlanıp hoşlanmadıklarını yansıtır. Bu sayede uygulanan etkinlikler düzeltilebilir ya da gerekiyorsa değiştirilebilir. Ayrıca çocukların aktif olarak katıldıkları bir süreci değerlendirmeleri, olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koymaları, eleştiri yapmaları, öneriler sunmaları bireysel gelişimleri açısından da oldukça faydalıdır.

KAYNAKÇA

- Akandere, M. (2003). Eğitici Okul Oyunları. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çakmak, A. ve Elibol, F. (2011). Çocuk ve Oyun. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Dönmez, N. B. (1992). Oyun Kitabı. İstanbul: Esin Yayınları.
- Ellialtıoğlu, F. M. (2005). Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyun Örnekleri. İstanbul: Ya-pa Yayınları.
- Koçyiğit, S., Tuğluk, M. N. ve Kök, M. (2007). Çocuğun gelişim sürecinde eğitsel bir etkinlik olarak oyun. Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 16, 324-342.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2007b). Oyun Etkinliği-I. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2006). 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı. İstanbul: Ya-pa Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. (2012). Okul Öncesi Eğitim Programı. Ankara.
- Pehlivan, H. (2012). Oyun ve Öğrenme (3.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seyrek, H. ve Sun, M. (2005). Okulöncesi Eğitiminde Oyun. İzmir: Müzik Eserleri Yayınları.